

Silo, 16-02-2020 Wijsheid geeft je door

Overdenking door Kirsten Timmer-Groeneweg

Schriftlezingen: Spr. 1: 7-9 en Spr. 2: 1-17

Introductie overdenking “Wijsheid komt met de jaren,” zeggen we. Soms gevolgd door “net als de grijze haren.” Uitspraken over wijsheid zijn van alle tijden, culturen en religies. Zo gaf in de Griekse oudheid het orakel van Delphi aan dat zelfkennis het begin van wijsheid is. Enkele eeuwen daarvoor klonk er een ander geluid: het begin van alle wijsheid is ontzag voor de Ene God. Hiermee hebben we meteen de samenvatting en het beginpunt van het bijbelboek Spreuken te pakken. Spreuken moedigt aan om de wijsheid, die we leren en ervaren, door te geven aan anderen. Een vorm van mondigheid, dus. In het nagesprek spreken we over het doorgeven van wijsheid. Daarbij zoomen we in op het kinderwerk. Ideeën worden meegenomen in het overleg over het curriculum voor de kinderdiensten.

Spreuken 1:7-9

De woorden, die we gelezen hebben uit Spreuken 1, zijn ontzettend rijk! Zo gaat het over personen en begrippen, die terugkomen in de rest van het boek. Eén zo’n begrip is ontzag voor de HEER, of om met de oude vertaling te spreken, de vreze des HEEREN. Ontzag voor de HEER houdt in dat je eerbied hebt voor God en voor de bronnen van wijsheid in de bijbel. Niet de autonomie van het menselijk verstand, maar ontzag voor de HEER is het uitgangspunt van wijsheid. Door dit ontzag voor de Eeuwige krijgen we inzicht in de werkelijkheid. En met dat inzicht komt verantwoordelijkheid.

De zoon, die aangesproken wordt, moet de lessen en wetten aangereikt door zijn ouders opvolgen. De ouders zijn verantwoordelijk voor het delen van lessen en Gods wetten. In andere delen van Spreuken zien we dat de zoon ook wijsheid moet zoeken bij andere wijze mensen, die leven vanuit eerbied voor God. De zoon heeft, wanneer hij zelf kinderen krijgt, de verantwoordelijkheid om aan de volgende generatie wijsheid door te geven. Breder gezien, mogen we concluderen dat wij, zoals we hier als gemeenteleden bij elkaar zijn, EN de verantwoordelijke taak hebben

om te leren van de generaties vóór ons EN de verantwoordelijkheid hebben om wijsheid door te geven aan de generaties na ons.

Spreuken 2:1-17

De tweede schriftlezing uit Spreuken spreekt over de zoektocht naar wijsheid, het resultaat van wijsheid en de voordelen van wijsheid.

De vader spoort zijn zoon aan om wijsheid actief te zoeken, ernaar te verlangen, te vragen, te speuren als naar een schat. Deze aansporing geldt ook voor ons. We kunnen actief naar wijsheid zoeken door de levenslessen en raadgevingen van de generaties vóór ons in ons op te nemen en toe te passen waar dat kan. Het gaat dan om de lessen van oudere familieleden, gemeenteleden en andere wijze mensen. En de belangrijkste bron van wijsheid is Gods Woord. Door de bijbel te lezen en te bestuderen leren we wat wijsheid wel en niet is. De wijsheid gevonden in de bijbel en bij anderen mogen we doorgeven aan de jongere generaties.

Wijsheid aanvaarden van ouderen is niet altijd gemakkelijk. Denk eens aan jouw jonge jaren. Je bent jong en je wilt wat! En dan is daar wel eens een oudere, die aangeeft dat wat je wil misschien niet zo wijs is. Wat doe je dan? Je hoeft niet klakkeloos alles aan te nemen van een ouder persoon. Bedenk wel dat het uiteindelijk God is die wijsheid geeft en ook de generaties vóór jou gebruikt om wijsheid door te geven. Sta hier bij stil voordat je besluit om het advies wel of niet op te volgen. En als je zelf jongere mensen in je leven hebt – eigen kinderen, kleinkinderen, peetkinderen, kinderen in de kerk – besef dan dat zij, net zoals jij vroeger, misschien ook niet altijd jouw wijsheid willen aannemen. Op welke wijze geef je aan hen wijsheid door? ...

Het beginpunt en het resultaat van de zoektocht naar wijsheid gedurende ons hele leven is ontzag voor de HEER waardoor we Hem ook leren kennen. Soms denk ik, dat we de ware betekenis van wijsheid pas begrijpen wanneer we ervaringen hebben gehad in ons leven. Het geleefde leven leert ons de belangrijkste levenslessen. Als wijsheid niet ervaren is, dan blijft het vaak bij een rationeel begrijpen. De Hebreeuwse woorden voor wijs en wijsheid, waarvan ook ons woord goochem is afgeleid, hebben

dan ook de betekenis van praktisch inzicht, waardoor de mens in allerlei gevallen weet hoe zij moet handelen. Wijsheid bezitten biedt dus voordelen. Enkele voordelen uit de tweede lezing noem ik hier.

Wijsheid geeft ons begrip van wat oprecht, eerlijk en rechtvaardig is, waardoor je het juiste spoor volgt. Deze drie attributen worden in de bijbel ook genoemd als karaktereigenschappen van God. In het Nieuwe Testament is de Bergrede van Jezus een mooi voorbeeld van toepassing van oprechtheid, eerlijkheid en rechtvaardigheid. Samenvattend kun je zeggen dat het gaat om het liefhebben van God en medemens.

Bedachtzaamheid en inzicht, mooie synoniemen voor wijsheid, beschermen je tegen leugenaars en hun verkeerde wegen. Wijsheid helpt je dus om onderscheid te maken tussen goed en kwaad en daarnaar te handelen.

Inzicht beschermt je tegen (seksuele) verleidingen. Spreuken waarschuwt regelmatig tegen een overspelige vrouw. Ik zou deze vrouw als een metafoor willen zien voor allerlei vormen van verleiding, klein en groot, waaraan we in ons leven blootgesteld worden. De verleiding om harder te rijden dan wettelijk toegestaan wanneer je haast hebt; de verleiding om te kiezen voor je eigen pleziertjes in plaats van tijd met dierbaren of hulpbehoevenden door te brengen; seksuele verleidingen; de verleiding om snel geld te verdienen met louche praktijken. Het inzicht dat God geeft, mogen we gebruiken om verleiding te weerstaan. Lukt het altijd? Nee, we vallen en staan weer op en proberen het opnieuw.

Wijsheid komt je niet aangewaaid. Wijsheid begint met ontzag voor de Heer. De generaties vóór ons voeden wijsheid. In ons leven ervaren en beleven we wijsheid. We geven wijsheid door aan de generaties na ons. Dat we echte wijsheid blijven doorgeven, zodat de gemeente van Christus opgebouwd en toegerust wordt tot goede werken. Amen.